

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

12. Sericum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

inter hæc valde mirum, quod oliuam, & vitem flocci curant, cum possint his quoque, si volunt affluere, cœlumque illorum Hispano, Italo, Græco & Siculo, bonitate graduque respondeat. Oleum ex granis diuersorum seminum exprimunt, quod quanquam insipidum plus sapit iis optimo oliuo. Ex granis item & frugibus potum premunt maximè generosum; sed iis, opinor, cum præ meliori, promptius, & securius placuisset, idem postea veluti proprium adamarunt. Hinc vites, & vina exotica, lectissimaque præ suo illo spernunt. Longe absurdus apud illos, ad lauta quoque conuiuia, venales canum, & equorum carnes publicè prostrare; idque veteri ex more, ob quem olim hippophagi dicti sunt, cum tamen iis maior, quàm in Europa volucrum omnium, & animantium abundet copia, etiam ferarum imo & tigrium, quotidianis autem mensis porcina domestica vſitator, & salubrior est, ob superuacaneum id pingue quo apud nos diffluit, cœli, aut pabuli conditione emendatum, apti cerui, & similes feræ vteunque æstimantur, ad victum raro adhibentur, cum enim Sinenſes nisi talaribus nunquam induantur eorumque pars optima, vnis ferè literis gloriatur, venatione nec afficiuntur, nec admodum valent. Iacet item ars pastoritia, quod nec lanis ducendis neque texendis dent operam, sed quod ex triplici pecoris tonsura prouenit in coactilia subigant: alia ex lana quam capræ mollissimam ferunt pannos elaborant. Præter hanc lanugo quædam interior ab iis in impilia cogitur tam delicata vt tactum fugiant, & se facillimè corpori applicent. Hæc ob raritatem, & pretium, soli induunt opulenti. Linum & cannaben contemnunt, quippe in gossipio & sericis totiforis gossipij semina quingentis hinc annis acceperunt, quorum pſimi fatus tam prodiga soli creuere vbertate, vt breui Sinas ditauerint. Inuentum serici ad annos referunt ante Christi aduentum bis mille octingentos quod ex probò temporum calculo in annum incideret ante diluuium vniuersale quadringentesimum. Per me quidem vt lubet certetur de tempore, quo primum Sinenſes dicti sint Sericani. De immensitate serici, quæ hoc nomen iis fecit, minor planè vero est omnis fama. Non quod vt vulgo est creditum ex arboribus colligatur, nisi locis quibusdam vbi genus bruchorum, quacumque ruri infederit filis inficit saluarum, ex quibus texuntur panni viles, sed diuturni vsus. Commune sericum bombycum opus est, quibus Sinæ alendis moros infinitas quæ iuris vsusque sunt publici, vere, ac æstate foliis exuunt, illic enim per annum bombycum duplex est foetura, sed verna serici ob teneritatem foliorum mollioris, æstiuæ rudior, ob eorundem siccitatem. Fuit qui scriberet ex Prouincia tantum Cechiana, quam ex orbe reliquo vniuerso, plus Sericorum legi. Comparatione probatu difficili, nec minus quod alij afferunt, pluris nobis lanea decuplo quàm Sinenſibus serica; constare; vnoque in solo Nanchinensi textorum ducenta millia quæ sericis quæ Bombycinis occupati; sed hinc nihilominus non ægrè conficitur vtriusque materiæ vis ingens, ex quo

1a.
Sericum.

fit vt licet ex Bengala, ex Pegu, Malaca, Siano, Camboia, Borneo, ab vsque Iaponia, ipsisque Molucis, onerariæ in Sinas confluant, suumque inde singulæ exportent iustum onus, semper tamen duplum tantum relinquunt, multum præterea procellanæ (quod proprium est eius regni, & pretiosissimum siglinum) reuebari etiam, & ligni medici quod Chinam appellant, ac (ne pergam hic forum mercium explicare) moschi plurimum eximij, & commodo pretio. Abundant enim animalibus à quibus gignitur, quæ planè ab auctoribus oculatis ita describuntur vt Paulus Venetus illa descripserat. Porro illic pecunia nec emitur quicquam nec venditur, nec vsus est moneta feriunda, demtis solum ex ære minutis obolis, Imperatoris imagine signatis, filoque medio inferi, & ferri solitis, quorum mille, nummum conficiunt. Omnis de cætero, non auro sed argento permutatio fit. Merx est aurum, & emitur; emendo nequaquam adhibetur, eius pondus inæstimabile, perpurgati, nec vitæ obrusa egentis, aquæ torrentes de montibus; de venis, fluuij educunt, itaque vel sola Sciensis Prouincia, innumeros occupat cernendis à creta, & sabulo amium, auri grumis, & granis. Dest natum vero emptionibus argentum funditur, fingiturque in nauiculas varias, in quibus haud segnius examinatur pondus, quam materiæ præscripta lex, rebus quidem vilibus emendis, infimus gradatim vero pro emendorum præstantia, perfecta, atque absoluta. Hinc negotij multum, sanè molesti, & anxij circumferendi semper libellam zona, & manu forcem ponderi exigendo; conditionem enim metalli legitimam, eiusque pretium; impressione characteris inspectores argenti indicant. Quamquam ei tractando, iam inde à puero assueti, sola manu prehensum explorant tam callidè vt si quid insertum ferri sit, ex molis, & ponderis dissensione deprehendant, alioqui argento subarando Asiaticos omnes Sinæ vincunt, nec alia ex causa putatur exclusus à communi vsu nummus argenteus nisi ad vitandam Chimicorum perfidiam quæ vna est ex regni totius latissime fusa calamitas. Nunc vbi cunctis est integrum, venditi pretium quam multis voluerit probationibus subdere, sustinendis iis diffisi Chimici, ea periclitatione se abstinere. Atque his hæcenus ad tanti Imperij leuidentiam notitiam satis. Sequitur de incolis ponamus ea saltem quæ scitu digna sunt. Equidem ad numerum quod spectat, iniri potest facilius quam credi. Habent enim libros Prouinciæ singulæ adscriptis nominibus certi generis hominum ex quibus potest aliorum numerus colligi. Lusitani certe stipari omnia turbis virorum cum viderent, quærebant ioco, num illic feminæ vno partu decem masculos ederent? & censer Riccius, annos septem & viginti Sinarum inquilinus, quam superius mirabamur regionum illarum vbertatem angustam fore alendis earum populis nisi essent per se cibi admodum parci, & infinita plebecula, sola prope oriza, herbisque victitaret. Cum ergo terrarum, & aquarum tanta immensitas, tot vbi que pagis, ciuitatibus, oppidis, domibus tam denso habitatore incolatur, videntur

13.
Moneta.

14.
Sineal. mul-
titudo innu-
merabilis.